

Article No. 339

DOI: <https://doi.org/10.26881/srg.2024.11.22>

Wspomnienie / Memorial

Dziedzina nauk humanistycznych / Humanities

Dyscyplina naukowa: historia / Discipline of science: history

Copyright © 2024 SRG and J. Pietrzak¹

Citation:

Pietrzak, J. (2024). Profesor Przemysław Waingertner (5 II 1969 – 31 I 2024). *Studia Rossica Gedanensia*, 11: 457–460. DOI: <https://doi.org/10.26881/srg.2024.11.22>

PROFESOR PRZEMYSŁAW WAINGERTNER (5 II 1969 – 31 I 2024)

Fot. Bartosz Kałużny

¹ This is an Open-Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0 <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits redistribution, commercial and non-commercial, provided that the article is properly cited. Publisher: University of Gdańsk. Faculty of Languages [Wydawca: Uniwersytet Gdański. Wydział Filologiczny].

Profesor doktor habilitowany Przemysław Waingertner był historykiem dziejów najnowszych. Urodził się w Łodzi i w mieście tym przeszedł całą swoją ścieżkę edukacyjną. W 1992 roku ukończył studia historyczne na Uniwersytecie Łódzkim. Jego ponad trzydziestoletnia droga zawodowa była związana z tą uczelnią, z Instytutem Historii i Katedrą Historii Polski Najnowszej. W szybkim, jak na polskie realia, tempie przeszedł wszystkie szczeble kariery akademickiej – od asystenta do profesora. W 1997 roku uzyskał stopień doktora, w 2007 został doktorem habilitowanym. 28 listopada 2019 roku Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej nadał mu tytuł profesora nauk humanistycznych.

Zainteresowania badawcze Przemysława Waingertnera były rozległe i zróżnicowane. Wśród najważniejszych obszarów badawczych można wymienić: historię polityczną Drugiej Rzeczypospolitej, a w szczególności dzieje obozu piłsudczykowski, dzieje polskiej myśli politycznej XX wieku oraz historię Łodzi i regionu łódzkiego. Był czołowym specjalistą z zakresu dziejów tzw. ruchu zetowego (od nazwy Związku Młodzieży Polskiej „Zet”), który w różnych formach był obecny w polskim życiu politycznym do lat 80. XIX wieku do schyłku wieku XX. Problematyce tej poświęcił trzy obszernie monografie: *Naprawa 1926–1939. Z dziejów obozu pomajowego*, (Warszawa 1999), *Ruch zetowy w Drugiej Rzeczypospolitej. Studium myśli politycznej* (Łódź 2006), *Konspiracja trzech pokoleń. Związek Młodzieży Polskiej „Zet” i ruch zetowy (1886–1996)* (Łódź 2017), oraz wiele artykułów.

Z niezwykłą pasją badał dzieje myśli politycznej. W ramach tego obszaru badawczego był nie tylko autorem monografii i licznych artykułów, ale także współautorem i redaktorem prac zbiorowych, w tym o charakterze interdyscyplinarnym. Można tu wyróżnić takie pozycje, jak *Komunizm i jego polskie interpretacje* (współred. M. Broda, J. Kurczak, Łódź 2006) oraz cztery tomy serii „Polska a Europa Środkowo-Wschodnia w XX wieku”, wydawanej przez Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego i Centrum Europejskie Natolin. W ostatnich latach życia opublikował także syntetyczną monografię tzw. koncepcji międzymorza i jej geopolitycznych uwarunkowań od średniowiecza po czasy współczesne – *Międzymorze: wizja, iluzja czy...racja stanu. Z dziejów polskiej myśli i praktyki politycznej* (Łódź 2022). Szczególnie interesowały go problemy geopolityczne Europy Środkowo-Wschodniej, w tym relacje Polski z Rosją i Ukrainą, także te współczesne.

Ukoronowaniem łódzkich pasji historyka stał się znaczący udział w przygotowaniu monumentalnej monografii dziejów miasta *Łódź poprzez wieki* (członek komitetu redakcyjnego i redaktor tomu obejmującego lata 1914–1945, który ukazał się już po jego śmierci). Przemysław Waingertner podejmował także problematykę historii wojskowości, publikował książki, artykuły i źródła dotyczące polskiego czynu zbrojnego podczas I wojny światowej (m.in. bitwy pod Kostiuchnowką), wojen o granice Polski Odrodzonej oraz II wojny światowej.

Artykuły naukowe Przemysława Waingertnera ukazywały się na łamach znaczących polskich czasopism naukowych, m.in. paryskich „Zeszytów Historycznych”, „Dziejów Najnowszych”, „Arcanów”, „Niepodległości”, „Przeglądu Nauk Historycznych”. Nie ograniczał się on jednak do publikowania w periodykach typowo historycznych. Na przykład w roczniku rusycystów „Studia Rossica Gedanensia” zamieścił artykuły dotyczące porównania okupacji niemieckiej i sowieckiej podczas II wojny

światowej (t. 7/2020) oraz refleksji politycznej ruchu zetowego w II RP wobec Rosji i Związku Sowieckiego (t. 9/2022).

Przemysław Waingertner nie stronił też od działalności organizacyjnej. Od 2016 roku do niespodziewanej śmierci był kierownikiem Katedry Historii Polski Najnowszej Uniwersytetu Łódzkiego. Kierował Międzywydziałowymi Interdyscyplinarnymi Humanistycznymi Studiami Doktoranckimi, był członkiem Rady Szkoły Doktorskiej Nauk Humanistycznych UŁ. O jego zaangażowaniu w kształcenie kadry naukowej świadczy wypromowanie sześciu doktorów.

Jego sukcesy naukowe szły w parze z osiągnięciami dydaktycznymi. Był charyzmatycznym, bardzo cenionym i lubianym nauczycielem akademickim. Prowadził zajęcia nie tylko na historii, ale także na filologii polskiej i utworzonym kilka lat temu kierunku wojskoznawstwo. Wypromował kilkudziesięciu magistrów.

W odróżnieniu od wielu przedstawicieli środowiska akademickiego ogromnie cenił aktywność popularyzatorską. Jego dorobek w tym zakresie był imponujący. Współpracował z różnymi wydawnictwami prasowymi, wygłaszał niezliczone wykłady i odczyty dla szkół, instytucji i organizacji społecznych. Regularnie uczestniczył w programach telewizyjnych i audycjach radiowych, występował w kanałach internetowych, prowadził blogi historyczne, a także opracował teksty dwóch komiksów historycznych.

Był również aktywnym społecznikiem. Działal w Polskim Towarzystwie Historycznym (od 2018 jako wiceprezes Oddziału Łódzkiego). Przez wiele lat wspomagał organizację olimpiad historycznych na szczeblu okręgowym. Współpracował z łódzkim oddziałem Instytutu Pamięci Narodowej i sprawował funkcję przewodniczącego działającego przy nim Komitetu Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa. Był zaangażowany w działalność Akademickiego Klubu Obywatelskiego im. Prezydenta Lecha Kaczyńskiego w Łodzi. Wspierał poczynania popularyzatorskie i oświatowe Stowarzyszenia Studentów dla Rzeczypospolitej oraz Fundacji im. Janusza Kurtyki.

Za swoje osiągnięcia otrzymał szereg nagród i odznaczeń, m.in. Srebrny Krzyż Zasługi (2020) oraz przyznaną przez IPN Nagrodę Honorową „Świadek Historii” (2018).

* * *

Profesor Przemysław Waingertner zmarł kilka dni przed planowanym egzaminem z historii Polski 1918–1945, który od wielu lat prowadził. Jego niespodziewane odejście w pełni aktywności zawodowej i społecznej było wielkim zaskoczeniem i wstrząsem dla łódzkiego środowiska akademickiego, a także innych osób, które miały okazję Go poznać i współpracować z Nim w niezliczonych przedsięwzięciach. Wśród koleżanek i kolegów w pracy był powszechnie lubiany i ceniony także za zdolność rozładowywania nieuniknionych konfliktów i napięć. Zawsze sprawiał wrażenie człowieka o niewyczerpanej wprost energii, dla którego odpoczynek jest zbędny. Przywołując stwierdzenie pisarza Edmonda de Goncourta o jego bracie i współpracowniku Julesie, można powiedzieć, że „umarł z pracy”.

Jacek Pietrzak

JACEK PIETRZAK

Uniwersytet Łódzki / University of Lodz

Wydział Filozoficzno-Historyczny / Faculty of Philosophy and History

Instytut Historii / Institute of History

Katedra Historii Polski Najnowszej / Division of Contemporary Polish History

ul. Kamińskiego 27 A, 90-219 Łódź, Polska / Kamińskiego 27 A, 90-219 Łódź, Poland

Corresponding Author e-mail: e-mail: jacek.pietrzak@uni.lodz.pl

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5996-6270>*(nadesłano / received 4.10.2024; zaakceptowano / accepted 5.10.2024)*